

ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KHOA HỌC XÃ HỘI VÀ NHÂN VĂN
KHOA NGÔN NGỮ HỌC

ĐỀ CƯƠNG MÔN HỌC

**MÔN: NGÔN NGỮ CÁC DÂN TỘC THIỂU SỐ
Ở VIỆT NAM**

(Languages of Ethnic Minorities in Vietnam)

Chương trình đào tạo : *Cử nhân Ngôn ngữ học.*
Đào tạo theo nhiệm vụ chiến lược của ĐHQG Hà Nội

Người biên soạn:
GS.TS. Trần Trí Dõi

HÀ NỘI – 2012
ĐỀ CƯƠNG MÔN HỌC
MÔN: NGÔN NGỮ CÁC DÂN TỘC THIỂU SỐ Ở VIỆT NAM

1. Thông tin về giảng viên:

1.1 Giảng viên 1:

- Họ và tên: Trần Trí Dồi

- Chức danh, học vị: Giáo sư. Tiến sĩ

- Thời gian làm việc: Thứ 2 – thứ 6 (7:00 -18:00)

- Địa điểm làm việc: Văn phòng khoa Ngôn ngữ học (P.301, nhà A); Trung tâm “Nghiên cứu phát triển các dân tộc thiểu số - miền núi và Lưu vực sông Hồng” (P.408 nhà A)

- Địa chỉ liên hệ: Khoa Ngôn ngữ học Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn, 336 Nguyễn Trãi Thanh Xuân Hà Nội;

Điện thoại: 84-4- 35588603; 84-04-35576847

Email: doihanh@yahoo.com ; ttdoihanh@gmail.com

- Nhà riêng:

- Các hướng nghiên cứu chính:

a, Việt ngữ học: *Lịch sử tiếng Việt, Ngữ âm lịch sử tiếng Việt, Ngữ âm tiếng Việt và thực hành tiếng Việt.*

b, Ngôn ngữ và văn hóa các dân tộc thiểu số Việt Nam: *Nhóm ngôn ngữ Việt - Mường, Ngôn ngữ và văn hoá nhóm Tày Thái ở Việt Nam, Những vấn đề ngôn ngữ văn hoá, chính sách ngôn ngữ và giáo dục ngôn ngữ vùng dân tộc thiểu số Việt Nam.*

c, Ngôn ngữ và văn hoá: *Một số vấn đề văn hoá Việt Nam từ góc nhìn ngôn ngữ lịch sử; Địa danh ở Việt Nam.*

1.2 Giảng viên 2:

- Họ và tên: Nguyễn Văn Hiệu
- Chức danh, học vị: Phó giáo sư. Tiến sĩ
 - Thời gian làm việc: Thứ 2 –thứ 6 (7:00 -18:00)
- Địa điểm làm việc: Khoa Ngôn ngữ học (P.304, nhà A)
 - Điện thoại: 84-4- 35588603
 - Email: hieunv_2002@yahoo.com

1.3 Giảng viên 3:

- Họ và tên: Hứa Ngọc Tân
- Chức danh, học vị: Thạc sĩ. NCS
 - Thời gian làm việc: Thứ 2 –thứ 6 (7:00 -18:00)
- Địa điểm làm việc: Khoa Ngôn ngữ học (P.304, nhà A)
 - Điện thoại: 84-4- 35588603
 - Email: huangoctannv@yahoo.com

2. Thông tin về môn học

- Tên môn học: Ngôn ngữ các dân tộc thiểu số ở Việt Nam (*Languages of Ethnic Minorities in Vietnam*)
- Mã môn học: LIN 2016
- Số tín chỉ: 02
- Loại môn học: Bắt buộc
- Môn học tiên quyết: Dẫn luận ngôn ngữ học
- Số giờ tín chỉ: 30 trong đó:
 - + Lí thuyết: 24
 - + Thực hành: 03
 - + Tự học: 03

Địa chỉ liên hệ tại khoa: Phòng 301 tầng 3 hoặc phòng 408 tầng 4 nhà A.
Điện thoại: 35588603/ 35576847 (trừ thời gian giáo viên có giờ lên lớp).

3. Mục tiêu môn học

3.1 Về kiến thức:

- Nắm bắt được bức tranh chung về các dân tộc thiểu số và tình trạng ngôn ngữ văn hoá các dân tộc thiểu số ở Việt Nam. Từ đó, nhận biết đối tượng, mục đích, nhiệm vụ của người nghiên cứu và xử lý những vấn đề liên quan đến ngôn ngữ và văn hoá các dân tộc thiểu số ở Việt Nam. Nhận biết những nội dung vừa nói ở trên chính là đã nhận biết ý nghĩa của việc nghiên cứu và xử lý những vấn đề liên quan đến ngôn ngữ và văn hoá các dân tộc thiểu số, một vấn đề có tác động quan trọng đến phát triển bền vững vùng dân tộc thiểu số Việt Nam.

- Nắm bắt được bức tranh địa lý - xã hội ngôn ngữ học liên quan đến ngôn ngữ các dân tộc thiểu số ở Việt Nam. Qua đó, người học có được kiến thức về sự phân bố ngôn ngữ, đặc điểm về phân bố ngôn ngữ trong mối liên hệ với địa lý tự nhiên của Việt Nam.

- Hiểu được một cách đại cương về những vấn đề cơ bản của việc phân loại ngôn ngữ dân tộc thiểu số ở Việt Nam theo quan hệ cội nguồn. Ở bình diện này, môn học cung cấp cho người học hiểu biết cơ sở của sự phân loại, danh sách của các ngôn ngữ có mặt ở Việt Nam xét theo bảng phân loại mà môn học chấp nhận. Đồng thời, qua nội dung này, người học nhận thấy sự phức tạp cũng như những vấn đề khác nhau liên quan đến việc phân loại cội nguồn còn phải tiếp tục xử lý trong việc phân loại ngôn ngữ dân tộc thiểu số ở Việt Nam theo quan hệ cội nguồn.

- Hiểu được một số khái niệm và một vài nội dung cơ bản nhất về ngôn ngữ học xã hội được đặt ra khi tiếp cận với vùng ngôn ngữ dân tộc thiểu số ở Việt Nam. Qua đây người học bước đầu nắm được phương pháp xử lý, nội dung xã hội ngôn ngữ học được đặt ra trong tình hình thực tế hiện nay của vùng ngôn ngữ dân tộc thiểu số ở Việt Nam. Những kiến thức này sẽ giúp cho người nghiên cứu và xử lý những vấn đề liên quan đến ngôn ngữ và văn hoá các dân tộc thiểu

số thực hiện có sáng tạo chính sách của Nhà nước Việt Nam về vùng văn hoá các dân tộc thiểu số, một vấn đề có tác động quan trọng đến phát triển bền vững vùng dân tộc thiểu số Việt Nam.

3.2 Về kỹ năng

- Xây dựng kỹ năng nhận diện và kỹ năng xác lập những tiêu chí đánh giá đặc điểm bức tranh ngôn ngữ và văn hoá vùng dân tộc thiểu số ở Việt Nam.

- Biết cách trình bày cụ thể những vấn đề ngôn ngữ và văn hoá trong bức tranh ngôn ngữ và văn hoá đa dạng của vùng dân tộc thiểu số ở Việt Nam..

- Biết cách vận dụng các kiến thức về miêu tả ngôn ngữ học để phân tích, mô tả và nghiên cứu lịch sử một vài ngôn ngữ cụ thể có giá trị trong nghiên cứu so sánh lịch sử nói chung hay lịch sử tiếng Việt nói riêng.

- Xây dựng kỹ năng vận dụng sự hiểu biết về ngôn ngữ và văn hoá, đặc điểm về bức tranh ngôn ngữ và văn hoá vùng dân tộc thiểu số ở Việt Nam vào thực tiễn nghiên cứu, giảng dạy, học tập và xử lý những vấn đề quản lý xã hội trong phát triển bền vững các dân tộc thiểu số Việt Nam.

3.3 Về nhận thức

- Thấy được vai trò quan trọng của ngôn ngữ các dân tộc thiểu số ở Việt Nam với tư cách là ngữ liệu để nghiên cứu những vấn đề ngôn ngữ học của khu vực như ngôn ngữ học đại cương, ngôn ngữ học lịch sử, những vấn đề ngôn ngữ học xã hội. Đồng thời, qua tình hình cụ thể hiểu rõ vấn đề giáo dục và sử dụng ngôn ngữ ở vùng địa bàn đa dân tộc.

- Nhận biết sự thống nhất và đa dạng về mặt ngôn ngữ, tôn trọng sự khác biệt về nguồn gốc của các ngôn ngữ dân tộc thiểu số. Từ đó, chống lại thái độ kỳ thị với các ngôn ngữ vùng dân tộc thiểu số.

- Bảo vệ cách nhìn đúng đắn mối quan hệ giữa tiếng Việt và ngôn ngữ văn hoá các dân tộc thiểu số ở Việt Nam., Qua đó giữ gìn sự đoàn kết dân tộc trong gia đình các dân tộc Việt Nam. Đồng thời người học sẽ nhận biết sự tiếp nhận,

sự hoà đồng của ngôn ngữ các dân tộc thiểu số khác góp phần làm cho tiếng Việt thêm phong phú, giàu khả năng biểu hiện.

- Nhận biết vai trò phát triển vùng dân tộc thiểu số trong sự phát triển bền vững đất nước.

4. Tóm tắt nội dung môn học.

Để thực hiện những mục tiêu đặt ra, môn học sẽ trình bày những nội dung chính sau đây:

1. Bức tranh chung về các dân tộc thiểu số và tình trạng ngôn ngữ văn hoá các dân tộc thiểu số ở Việt Nam. Để nhận biết bức tranh chung về ngôn ngữ và văn hoá các dân tộc thiểu số môn học sẽ trình bày những nội dung, những vấn đề được đặt ra khi tiếp cận đến ngôn ngữ và văn hoá các dân tộc thiểu số ở Việt Nam nói riêng và khu vực Đông Nam Á nói chung.
2. Trình bày bức tranh địa lý - xã hội ngôn ngữ học liên quan đến ngôn ngữ các dân tộc thiểu số ở Việt Nam. Nội dung này sẽ cung cấp cho người học những kiến thức về sự phân bố ngôn ngữ theo địa lý, dân cư và đặc điểm về phân bố ngôn ngữ trong mối liên hệ với địa lý tự nhiên của Việt Nam.
3. Trình bày một cách đại cương về những vấn đề cơ bản của việc phân loại ngôn ngữ dân tộc thiểu số ở Việt Nam theo quan hệ cội nguồn. Ở bình diện này, môn học cung cấp cho người học hiểu biết cơ sở của sự phân loại, bức tranh phân loại các ngôn ngữ có mặt ở Việt Nam xét theo cách phân loại cội nguồn mà môn học chấp nhận. Đồng thời, môn học sẽ cung cấp cho người học tình trạng phức tạp cũng như những vấn đề khác nhau liên quan đến việc phân loại cội nguồn còn phải tiếp tục xử lý.
4. Cung cấp một số khái niệm và một vài nội dung cơ bản nhất về ngôn ngữ học xã hội được đặt ra khi tiếp cận với vùng ngôn ngữ dân tộc thiểu số ở Việt Nam. Đồng thời với nội dung này môn học sẽ giúp người học bước đầu nắm được phương pháp xử lý, nội dung xã hội ngôn ngữ học trong tình hình thực tế hiện

nay của vùng ngôn ngữ dân tộc thiểu số ở Việt Nam. Những kiến thức nói trên sẽ giúp cho người nghiên cứu và người quản lý xã hội xử lý những vấn đề liên quan đến ngôn ngữ và văn hoá các dân tộc thiểu số một cách có sáng tạo nhằm thực hiện chính sách của Nhà nước Việt Nam về vùng dân tộc thiểu số, một địa bàn có tác động quan trọng đến phát triển bền vững đất nước Việt Nam.

Những nội dung chính nói trên sẽ được chi tiết hoá trong nhiều tiểu nội dung chi tiết ở mục tiếp theo.

5. Nội dung chi tiết của môn học

1. Bức tranh chung về ngôn ngữ các dân tộc thiểu số Việt Nam.

1.1. Việt Nam là địa bàn thu nhỏ của bức tranh ngôn ngữ văn hoá vùng Đông Nam Á.

1.2. Những khả năng hay giả thiết khác nhau trong lịch sử về bức tranh ngôn ngữ văn hoá các dân tộc trên cơ sở bức tranh hiện nay.

1.3. Những biến đổi đã được nhận biết trong lịch sử liên quan đến những ngôn ngữ, nhóm ngôn ngữ ở địa bàn Việt Nam.

1.4. Ý nghĩa của việc nắm bắt bức tranh ngôn ngữ văn hoá ở địa bàn dân tộc thiểu số Việt Nam.

2. Địa lý xã hội ngôn ngữ các dân tộc thiểu số Việt Nam.

2.1. Phân biệt vấn đề dân tộc thiểu số và ngôn ngữ dân tộc thiểu số ở Việt Nam.

2.2. Danh sách dân tộc thiểu số và ngôn ngữ dân tộc thiểu số ở Việt Nam xếp theo tiêu chí số dân.

2.3. Phân biệt vai trò xã hội của một vài ngôn ngữ các dân tộc thiểu số ở Việt Nam trong bức tranh ngôn ngữ văn hoá ở mỗi vùng địa lý.

3. Ngôn ngữ các dân tộc thiểu số ở Việt Nam xét theo quan hệ họ hàng và loại hình.

3.1. Về các họ ngôn ngữ ở vùng Đông Nam Á và Việt Nam.

3.2. *Bức tranh ngôn ngữ các dân tộc thiểu số ở Việt Nam xét theo quan hệ họ hàng.*

3.3. *Một vài đặc điểm cần chú ý của bức tranh ngôn ngữ các dân tộc thiểu số ở Việt Nam xét theo quan hệ họ hàng.*

3.4. *Họ hàng và tiếp xúc ngôn ngữ ở vùng Đông Nam Á và Việt Nam: nhìn từ bức tranh ngôn ngữ các dân tộc thiểu số ở Việt Nam.*

3.5. *Một vài ví dụ về những ngôn ngữ cụ thể trong bức tranh ngôn ngữ các dân tộc thiểu số ở Việt Nam.*

3.6. *Ngôn ngữ các dân tộc thiểu số ở Việt Nam xét theo góc nhìn loại hình*

4. *Những vấn đề ngôn ngữ học xã hội của vùng ngôn ngữ các dân tộc thiểu số ở Việt Nam.*

4.1. *Vấn đề chữ viết truyền thống của một số dân tộc thiểu số ở Việt Nam: tình hình và những ứng xử hiện nay.*

4.2. *Vấn đề chữ viết la tinh của một số dân tộc thiểu số ở Việt Nam: tình hình và những ứng xử hiện nay.*

4.3. *Những nét chính về chính sách ngôn ngữ của Nhà nước ta về ngôn ngữ và văn hoá vùng dân tộc thiểu số.*

4.4. *Vấn đề sử dụng ngôn ngữ ở vùng ngôn ngữ các dân tộc thiểu số ở Việt Nam.*

4.5. *Vấn đề giáo dục ngôn ngữ ở vùng ngôn ngữ các dân tộc thiểu số ở Việt Nam.*

5. *Ôn tập các nội dung 1,2,3,4.*

5.1 *Thảo luận về địa lý ngôn ngữ học vùng ngôn ngữ các dân tộc thiểu số ở Việt Nam.*

5.2. *Thảo luận về quan hệ cội nguồn và tiếp xúc giữa các ngôn ngữ ở vùng ngôn ngữ các dân tộc thiểu số Việt Nam.*

5.3. *Thảo luận về những vấn đề ngôn ngữ học ở vùng ngôn ngữ các dân tộc thiểu số Việt Nam và Đông Nam Á.*

5.4. *Thảo luận về vấn đề chữ viết của các ngôn ngữ ở vùng ngôn ngữ các dân tộc thiểu số Việt Nam.*

5.5 *Thảo luận sơ bộ về vấn đề sử dụng và giáo dục ngôn ngữ ở vùng ngôn ngữ các dân tộc thiểu số Việt Nam.*

6. Tổng kết và hướng dẫn ôn tập hết môn.

Tiểu luận giữa kỳ hoặc kiểm tra tại lớp phần thực hiện nội dung bài tập ở nhà.

6. Tài liệu phục vụ cho môn học

6.1 Tài liệu bắt buộc

1. Trần Trí Dõi (1999), *Nghiên cứu ngôn ngữ các dân tộc thiểu số Việt Nam*, Nxb Đại học Quốc gia Hà Nội, Hà Nội 1999 (tái bản 2000), 301 trang.

2. Hoàng Tuệ...(1984), *Ngôn ngữ các dân tộc thiểu số ở Việt Nam và chính sách ngôn ngữ*, Nxb Khoa học xã hội, Hà Nội 1984, 160 trang.

3. Goddard. C (2005), *The languages of East and Southeast Asia An Introduction*, Oxford University Press, New York, 315pp

6.2 Tài liệu tham khảo thêm

4. Parkin R. (1991), *A Guide to Austroasiatic Speakers and Their Languages*, University of Hawaii Press, Honolulu 1991, 198 tr.

5. Nguyễn Văn Khang (1999), *Ngôn ngữ học xã hội những vấn đề cơ bản*, Nxb Khoa học xã hội, Hà Nội 1999, 340 trang.

6. Vương Toàn (chủ biên)...(2002), *Nghiên cứu ngôn ngữ các dân tộc thiểu số ở Việt Nam từ những năm 90*, Viện Thông tin Khoa học xã hội xuất bản, Hà Nội 2002, 240 trang.

7. Chính sách đối với môn học

- Thực hiện đầy đủ nhiệm vụ của sinh viên được ghi trong môn học
- Tham dự lớp học đầy đủ (không nghỉ quá 20 % số giờ).
- Chuẩn bị bài trước khi đến lớp, làm và nộp bài tập đúng hạn.
- Vi phạm các qui định sẽ bị trừ điểm thành phần.

8. Phương pháp kiểm tra, đánh giá kết quả học tập

8.1 Hình thức kiểm tra và trọng số

TT	Hình thức kiểm tra	Nội dung kiểm tra	Trọng số
1	Kiểm tra đánh giá thường xuyên	- Tham gia lớp học, thái độ học tập - Kiểm tra bài cũ, bài tập về nhà	10%
2	Kiểm tra định kì	Các nội dung thông báo trước	30%
3	Thi hết môn	Các nội dung chính của môn học.	60%
	Điểm môn học		100%

8.2 Tiêu chí đánh giá các loại bài tập, bài kiểm tra

TT	Loại bài tập/kiểm tra	Tiêu chí đánh giá
1.	Bài tập cá nhân	1. Nội dung đáp ứng yêu cầu của bài tập. 2. Hình thức trình bày rõ ràng, khoa học. 3. Có bằng chứng đã làm tư liệu và đọc tài liệu. 4. Nộp đúng thời hạn.
2.	Bài tập nhóm	1. Nội dung đáp ứng yêu cầu của bài tập. 2. Hình thức trình bày rõ ràng, khoa học. 3. Có bằng chứng đã làm tư liệu và đọc tài liệu. 4. Có bằng chứng là kết quả làm việc theo nhóm. 5. Nộp đúng thời hạn.
3.	Bài kiểm tra/thi	Đánh giá theo yêu cầu cụ thể của đáp án

Duyệt
(Khoa/Trường)

Chủ nhiệm bộ môn
(Kí tên)

Giảng viên
(Kí tên)